

Film u školi vam predstavlja film

VADŽDA (*Wadjda*)

WADJDA

Materijale pripremili
Krešimir Mikić, prof. i filmofil i Željka Ferenčić, prof.

Drama, Saudijska Arabija, Njemačka, 2012., 97 min

Redateljica: Haifaa Al Mansour

Scenaristica: Haifaa Al Mansour

Uloge: Waad Mohammed, Reem Abdullah, Abdullrahman Al Gohani, Ahd Kamel, Sultan Al Assaf

Direktor fotografije: Lutz Reitemeier

Montaža: Andreas Wodraschke

Glazba: Max Richter

Producenti: Roman Paul, Gerhard Meixner

Produkcijnska kuća: Razor Film

Hrvatski distributer: Zagreb Film Festival

Trailer: <http://www.youtube.com/watch?v=2pcCCbLzhcY>

UZRAST – Predmetna nastava osnovna škola / Srednja škola

POVEZNICE S NASTAVNIM PREDMETIMA - zemljopis, povijest, vjeronauk, hrvatski jezik, etika, sociologija

Sadržaj

Upoznajte Vadždu, razigranu desetogodišnjakinju iz Rijada, glavnog grada Saudijske Arabije. Pohađa strogo vjersku školu, sluša *rock* glazbu i voli nositi *Chuck Taylor* tenisice. Svojom odjećom i netradicionalnim ponašanjem razlikuje se od većine djevojaka, pa zbog toga i često navraća u ured ravnateljice.

Jednog dana zapadne joj za oko krasan bicikl u izlogu dućana. Silno bi ga voljela imati kako bi se mogla utrkvati s prijateljem Abdullahom, dječakom iz susjedstva. Jedini je problem to što je Vadžda djevojka, a djevojke u saudijskom društvu ne voze bicikl. Zbog toga joj ni njena majka ne želi kupiti bicikl, bojeći se društvenih posljedica za svoju kćer.

Istovremeno, obitelji prijete raspad: majka nikako da rodi muškog nasljednika, pa rodbina nagovara oca da se oženi drugom ženom. No, Vadždi je samo jedno na umu. Na sve moguće načine će pokušati zaraditi novac kako bi bicikl bio njen. Posljednju priliku vidi u školskom natjecanju u recitaciji Kurana koje nudi veliku novčanu nagradu za pobjednika. Natjecanje neće biti lako, pogotovo za malu buntovnicu poput Vadžde. No, ona je odlučna nastaviti borbu za svoje snove, sa ili bez suglasnosti društva.

Nagrade i festivali

Vadžda je po prvi put prikazana na Venecijanskom filmskom festivalu 2012. godine. Na njemu je osvojila tri nagrade, uključujući i Interfilmovu za poticanje međureligijskog dijaloga. Također je osvojila nagradu za najbolji arapski film i najbolju glumicu u Dubaiju, kao i lepezu nagrada na ostalim međunarodnim filmskim festivalima u Rotterdamu, Estoniji, Švicarskoj, Kaliforniji...

Uloge

Naslovnu junakinju filma **Vadždu** glumi trinaestogodišnja Waad Mohammed iz Rijada. Kad je došla na audiciju sa slušalicama na glavi, tetovažom na rukama i odjevena u traperice, odmah se svidjela redateljici. Budući da je već glumila na kazališnim daskama, te imala potreban izgled, stav, ali i lijep glas, pokazala se savršenim izborom za ulogu Vadžde. Snimivši svoj prvi dugometražni film, Waad je otkrila kako je taj lik bio sasvim sličan njoj: "Volim raditi jednostavne stvari. Volim bicikle, igrati nogomet i slične stvari. Stvarno sam uživala u tome". Osim toga, voli slušati Justina Biebera i Selenu Gomez, iako ne zna engleski jezik. Inače dolazi iz konzervativne obitelji koja joj dopušta glumiti dok ne navrší 16. godina. To je u biti vrlo tolerantno s obzirom da se u saudijskom društvu većina obitelji protivi tome da se njihove kćeri pojavljuju na kameri. Pogotovo nakon 13. godine, odnosno nakon što

počnu izgledati kao žene. Redateljica se nada da Waad neće stati nakon što napuni 16., te da će kao predstavnica nove generacije saudijskih djevojaka otvoriti zemlju još više.

Ulogu **Vadždine majke** igra Reem Abdullah, inače najpoznatija televizijska zvijezda Saudijske Arabije. Rođena 1987. u Rijadu u tradicionalnoj obitelji, Reem je jedna od rijetkih saudijskih glumica koja se protivi strogo privatnoj ulozi žena. Svoju glumačku karijeru započela je 2007. s ulogom u *Ma Tash Tash*. Riječ je o popularnoj humorističnoj seriji poznatoj po liberalnim gledištima i kritici vjerskog ekstremizma prisutnog u saudijskom društvu. Tijekom godina, Reem je glumila u različitim TV serijama, a *Vadžda* je njen prvi dugometražni debi.

Saudijska redateljica i glumica Ahd Kamel u filmu glumi zanimljiv lik **stroge ravnateljice Husse**. Odrastajući u Jeddahu u Saudijskoj Arabiji, ova 32-godišnjakinja imala je podršku obitelji i veliku ambiciju. Bila je prva saudijska žena koja je upisala studij glume i filma u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je naposljetku diplomirala režiju. Također, radila je kao asistentica i tehnički savjetnik u *Kraljevini* Petera Berga iz 2007., te vrlo brzo osvojila srca publike kao redateljica, scenaristica i glumica. Filmovi *Postolar* i *Svetost* priskrbili su joj brojne nagrade, kao i glumački debi u filmu *Razan*. Glumiti u *Vadždi* bilo joj je veliko iskustvo, pogotovo zbog toga što je po prvi puta igrala "negativku", ženu koja i sama podržava segregaciju. Svijet kojeg je redateljica portretirala činio joj se stranim, pa joj je uloga Husse pomogla u razumijevanju tog dijela zemlje za kojeg je čula, ali nikad nije doživjela.

Haifaa al Mansour - prva redateljica u povijesti Saudijske Arabije

Jedna od najistaknutijih filmašica s Arapskog poluotoka je Haifaa al Mansour. Odmalena je voljela čitati knjige i gledati filmove, ali nikad nije ni slutila da će postati redateljicom, a kamoli prvom redateljicom u Saudijskoj Arabiji. Rođena prije 38 godina u malom saudijskom gradu, Haifaa je odrastala u velikoj obitelji s osmero braće i sestara. Imala je priliku često gledati filmove, jer je njezin otac, inače odvjetnik i pjesnik, donosio videokazete kako bi osigurao malo mira i tišine kod kuće. Zahvaljujući roditeljima koji su omogućili obrazovanje za sve svoje sinove i kćeri, Haiffa je završila studij književnosti na Američkom sveučilištu u Kairu, a potom i režiju na Sveučilištu u Sydneyu.

Početak karijere režirala je kratke filmove, a dokumentarni film *Život bez sjena* iz 2005., priskrbio joj je međunarodni uspjeh. Riječ je o nagrađivanom filmu o životu saudijskih žena koji je prikazivan na brojnim festivalima, uključujući i američko veleposlanstvo. Tamo je upoznala američkog diplomata, budućeg supruga s kojim danas živi u susjednom Bahreinu zajedno s njihovo dvoje djece.

Vadžda je njezin originalni prvijenac s kojim je htjela pokazati kako je to biti mlad i žena u Saudijskoj Arabiji. Njezin rad istovremeno hvale, ali i napadaju, jer potiče raspravu o brojnim temama koje se smatraju tabuima u konzervativnom saudijskom društvu. Sama redateljica kaže da je čak dobivala prijetnje smrću, ali da ne želi dopustiti da ekstremisti utječu na njezin rad i ciljeve koje njena zemlja treba razviti kako bi napredovala.

"Saudijska kultura može biti osobito brutalna i neoprostiva za ljude u raskoraku s društvom, tako da postoji realna bojazan da te prognaju. Puno mojih iskustava, zajedno s onima mojih prijateljica i obitelji, ogledaju se u filmu na neki način...Važno je da arapske žene pogledaju priče poput ove kako bi uvidjele da se može istupiti iz linije i preživjeti. Nadam se da će moji filmovi pomoći nekima od njih da pronađu hrabrosti, preuzmu rizik i razgovaraju o pitanjima koja su im važna".

- Haifaa al Mansour, redateljica

(Cijeli intervju s Haifom al Mansour možete pročitati na sljedećim linkovima:

<http://www.the-match-factory.com/films/items/wadjda.html> <http://www.empireonline.com/empireblogs/small-screen/post/p1326>)

Vadžda - prvi film posve snimljen u Saudijskoj Arabiji!

Kroz filmove, možemo putovati u prošlost, budućnost, odmah tu iza ugla ili pak u svemir. No, postoji jedno mjesto gdje su filmske kamere rijetko zalazile, sve do sada. Film *Vadžda* slama jednu divovsku filmsku barijeru označavajući prvi igrani film u povijesti, u potpunosti snimljen u Saudijskoj Arabiji, pretežno pustinjnoj zemlji izuzetno bogatoj naftom.

Saudijska Arabija kao jedno od najizazovnijih mjesta na svijetu za snimanje filma

Da bi snimila *Vadždu*, redateljici je trebalo ni manje ni više, nego pet godina. Većinu vremena pokušavala je osigurati financijska sredstva i dobiti dozvolu snimanja. S jedne strane, silno je željela snimiti film u kraljevskoj prijestolnici Rijadu, kako bi njezina priča izgledala autentično. No, ondje snimiti film predstavlja ogroman izazov, budući da filmska industrija u zemlji zapravo ne postoji. Zbog toga se redateljica morala obratiti inozemnim producentima kako bi namaknula potreban novac. S jedne strane, dobila je potporu princa Alwaleedom Bin Talala i njegove filmske produkcijske kuće Rotan, a s druge strane, financijsku injekciju omogućila joj je njemačka tvrtka Razor film koja je i prije producirala filmove s temom Bliskog Istoka (poput *Raj na zemlji* i *Valcer s Bashirom*).

Nakon što je dobila sve dozvole, Haifu al Mansour čekale su druge prepreke. Primjerice, kako ju ne bi vidjeli da radi s muškarcima iz filmske ekipe, Haifaa je tijekom snimanja morala većinom raditi na stražnjem dijelu kombija. Naime, saudijskim je ženama u javnosti dopušteno izlaziti samo uz pratnju muževa ili rođaka. Zbog toga je često morala gledati glumce preko monitora i komunicirati s njima preko *voki-tokija*. Svaku je scenu stoga morala itekako dobro razumjeti prije no što bi se snimila. Ipak, konačan rezultat bio je vrijedan truda i strpljenja, a *Vadžda* je postala prvim filmom posve snimljenim u Saudijskoj Arabiji. Budući da su u toj zemlji kina ilegalna, Saudijski ovo hrabro ostvarenje neće moći pogledati na velikom platnu, ali će film biti distribuiran na DVD-u.

Najskuplja kino ulaznica na svijetu

Da bi Saudijski pogledali film u kinu, moraju prijeći čak 500 kilometara! U najbliže kino odlaze u susjedni Bahrein, a neki zbog toga lete čak i u Dubai. Na taj način, ako zbrojimo troškove puta, plaćaju najskuplju kinoulaznicu na svijetu! Naime, kina u Saudijskoj Arabiji ne postoje. Zatvorena su još od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, jer prema vlastima, filmovi potiču nemoral i protive se islamskim vrijednostima. No, od 2005. godine, tamošnje društvo počelo se polako otvarati zahvaljujući liberalnim reformama kralja Abdulaha. Uslijedili su prvi festivali i javne projekcije filmova, međutim, promjene se događaju polako. Filmovi se većinom i dalje gledaju na DVD-u ili na televiziji, s time da se radi o isključivo cenzuriranim djelima jer je čak i običan poljubac na filmu strogo zabranjen.

Od ove godine Saudijske smiju voziti bicikl!

Vožnja bicikla bila je zabranjena ženama Saudijske Arabije sve do ove godine. Naime, uvriježilo se mišljenje da su žene nesposobne za vožnju i da bicikl može naštetiti njihovoj nevinosti. No, vjerska policija im je napokon pružila potporu. Ipak, kako bi bile pod kontrolom, žene koje žele otići negdje biciklom moraju zadovoljiti određene uvjete. Područja u kojima će moći voziti jesu parkovi i slična rekreativna područja. Morat će biti odjevene po islamskim zakonima, pokrivenoga tijela i glave, i uza sve to, morat će se voziti uz pratnju muškog rođaka. Iako se u Saudijskoj Arabiji donedavno smatralo nedoličnim da žene voze bicikl, glavna junakinja našeg filma željela je upravo to. I to je i na koncu dobila. A tko zna, možda je upravo i *Vadžda* na neki način pomogla da se osigura ravnopravnost saudijskim ženama i djevojkama. Bio je to svakako mali korak, ali dobrodošao. Što mislite, u kojoj mjeri filmovi mogu utjecati na javno mišljenje i promijene u društvu? Organizirajte raspravu u učionici.

Upoznavši šarmantni lik Vadžde, vidjeli smo kako su neki ljudi u potpuno različitoj kulturi od vaše zapravo vrlo slični vama. Oni također imaju svakodnevne probleme, iako ne i iste koje vi imate. Da li ste se ikad osjećali drugačije, ne želeći se prilagoditi autoritetima i normama društva? Da li ste ikad htjeli nešto toliko jako da vas

nitko nije mogao zaustaviti u svom naumu? Vadžda je sanjala o sjajnom zelenom biciklu omotanom u plastiku. O tome da se može slobodno kretati, utrkivati... No, taj je bicikl zapravo metafora ženske slobode. A što za vas znači sloboda? Razmislite i pretočite svoje misli na papir.

Bitka Saudijki da voze, samo je jedna od milijun bitki koje one vode svakodnevno. Primjerice, Saudijska Arabija je jedina zemlja u svijetu koja ženama zabranjuje vožnju automobila. U stvari, žene u Saudijskoj Arabiji građani su drugog reda. Trebaju dopuštenje muškog rođaka ili muža kako bi mogle putovati, otvoriti bankovni račun, obrazovati se i slično. Odvojene su od muškaraca od najranijeg djetinjstva i pohađaju zasebne škole, a to isto vrijedi i za radna mjesta. Ipak, zadnjih godina vide se znakovi liberalizacije. Službeno je dopušteno 2008. godine da žene mogu slobodno tražiti posao bez dozvole skrbnika, a prošle je godine Sarah Attar bila prvom saudijskom sportašicom koja je sudjelovala na Olimpijskim igrama. Nadalje, zahvaljujući reformama kralja Abdullaha, žene će moći glasovati i kandidirati se na lokalnim izborima 2015. godine. Zna li gdje su i kada žene u svijetu dobile prvi put pravo glasa? Na Novom Zelandu 1893. godine! Hrvatice su pak u bivšoj Jugoslaviji dobile svoja prava 1945. godine. U svakom slučaju, unatoč laganim promjenama, strogi nadzor muškaraca i vrlo konzervativna interpretacija islama ostaju svakodnevnicom saudijskih žena. Zajedno s glasovanjem, mnogim sportovima i ostalim aktivnostima koje mi smatramo osnovnim ljudskim pravima, u Saudijskoj Arabiji su mnoge stvari ženama još uvijek nedostupne. Koje ste znakove ugnjetavanja žena primijetili u filmu? Po čemu se tamošnje žene razlikuju od žena u Hrvatskoj? Što općenito znate o životu žena u muslimanskom svijetu? Što ste čuli o njima? Postoje li možda neki stereotipi? Bilo bi odlično kad biste napravili istraživanje te izradili plakat ili prezentaciju o ženskim pravima, kao i o pravima ženama muslimanskog svijeta.

U svakom slučaju, život Saudijki je umnogome drugačiji od života žena na Zapadu. Neki bi rekli da je teži, neki da je sve to stvar navike i odgoja ili možda razumijevanja i življenja vjere. No, valja imati na umu da je Saudijska Arabija kolijevka islama i da se tamo nalaze dva najvažnija islamska svetišta, Meka i Medina. Stoga se u ovoj zemlji (za razliku od ostalih muslimanskih zemalja) gotovo u potpunosti štuje tzv. šerijatsko pravo, odnosno božji zakon. Riječ je o nizu vjerskih propisa kojima se detaljno određuju sve sfere muslimanskog života. Saudijska Arabija je inače zemlja s najstrožim zakonima na svijetu. Primjerice, šerijat za zločine dopušta kaznu "oko za oko, zub za zub", s time da dopušta žrtvama da oproste osuđenima u zamjenu za novac. Nadalje, smrtno se kažnjava homoseksualnost, preljub, vraćanje, a na sudu žene ne mogu svjedočiti jer se smatra da su sklone laganju. No, bez obzira na stroge zakone i vjersku zadrtnost, valja reći da svaka kultura, ma koja ona bila ima svoju težinu i svoju vrijednost pa stoga treba učiti i istraživati o njoj jer time obogaćujemo i sebe i svoju kulturu! Zna li primjerice da je arapska kultura bila u srednjem vijeku naprednija od europske?! (Odlične primjere nastavnih jedinica vezanih za Bliski istok možete potražiti na: <http://www.middleeastpdx.org/resources/>)

Iako su u Saudijskoj Arabiji mnoge aktivnosti žena i dalje ilegalne, film završava trenutkom malog trijumfa koji sugerira da će djevojke poput Vadžde možda imati priliku voditi ispunjeniji život, nego njihove majke i bake.

Pomoć nastavniku

Film se našao na listi 10 najboljih filmova časopisa The Hollywood Reporter u prošloj godini.

Ovdje donosimo hrvatske i strane kritike o filmu, različite stavove, kako bi donekle pomogli nastavniku prije njegove pripreme za obradu filma na satu.

Zašto trebate pogledati film Vadžda

piše: Tereza Marković

preuzeto sa: libela.org

Jeste li ikada nešto željeli toliko da vam se činilo da je vaše otkada postoji? Jeste li kada sanjali neke male snove, toliko male da se snovima ne mogu ni zvati, snove koje čuvate kao tajnu samo za sebe jer nitko drugi ionako ne može shvatiti što vam oni znače?

Je li vam ikada rečeno da taj san nikada nećete dohvatiti rukom jer vaša ne vrijedi dovoljno, jer netko drugi na to ima pravo, a vi ne? Jeste li ikada na putu ka vlastitoj sitnici sreće bili posve sami? I koliko vas je u tome odustalo nakon što su vam objasnili da to što želite nije moguće? Ja jesam. Previše puta. Stoga sam dužna približiti vam jednu posebnu priču o posebnoj djevojčici koja nije odustala.

"Vadžda je desetogodišnja djevojčica koja živi u predgrađu Rijada, glavnog grada Saudijske Arabije. Iako živi u konzervativnom svijetu, Vadžda voli zabavu, poduzetna je i uvijek pomiče granice onog što smije. Nakon svađe s prijateljem Abdulahom, dječakom iz susjedstva s kojim se ne bi smjela igrati, Vadžda ugleda lijepi zeleni bicikl koji je na prodaju. Očajnički želi taj bicikl kako bi mogla pobijediti Abdulaha u utrci. No Vadždina majka to ne dopušta; boji se posljedica, budući da društvo smatra da bicikl predstavlja atak na djevojačku čednost. Stoga Vadžda odlučila sama prikupiti novac." ZFF

Ovaj kratki sinopsis bio je dovoljan da mi privuče pažnju. Nedugo nakon toga sjedila sam s prijateljicama u dvorani Kina Europa, otvorenog uma, ali bez prevelikih očekivanja, čekajući početak projekcije filma Vadžda koji se prikazivao u sklopu Zagreb Film Festivala.

Pripadam generaciji zatrovanoj američkom popularnom i balkanskom folk kulturom i svaki pokušaj bijega od istoga teži je nego što bi se isprva očekivalo. Svakodnevnim medijskim silovanjem pred oči nam se guraju različiti filmski blockbusteri prepuni SF efekata u kojima glume ljudi savršenih proporcija, često slabog ili nikakvog obrazovanja, upitnih glumačkih sposobnosti, a ljubavne afere dotičnih u prvom su planu. Film je sve češće 'filmski proizvod' te se kao takav uspješno prodaje, a osim visokim tehnološkim dostignućima u samom snimanju, iole zahtjevnija filmska publika nema se baš čemu diviti. Daleko od toga da sam filmska stručnjakinja, ali mislim da svatko od nas može prepoznati kada se čarolija na filmskom setu dogodi, a kamere je samo poprate, za razliku od većine današnjih filmova kada čaroliju stvaraju upravo i jedino kamere. A Vadžda je upravo suprotnost svemu poznatom – čarolija prenesena na filmsku vrpcu, sasvim obična priča, sasvim živih likova, sasvim pravih problema, sasvim osjetljive naravi. I sasvim zaslužuje da se i sami u to uvjerite.

Topla priča u kojoj su problemi žena islamskoga svijeta stavljeni u kontekst svakodnevice, izvađeni iz teških stručnih knjiga koje broje mnogo stranica, a malo stvarnih sudbina. Nenametljivo i posve decentno, redateljica uspješno prikazuje oštroumnost i dovitljivost djevojčice Vadžde, ali i njenu djetinju naivnost pomoću koje stvari shvaća na savršeno točan način. Vadžda vidi ono što odrasli ne vide, ona vidi u kojoj mjeri stvari ne funkcioniraju, ona uočava licemjernost patrijarhata, izopačenost društva koji briše individue, a stvara marionete. Ona shvaća da je jedini način postizanja cilja odaslati privid prihvaćanja situacije kako bi izmakla krutom režimu u kojemu su i one najmanje slobode sasvim nedostižne. Vadžda prihvaća pravila njihove igre kako bi ih na kraju u istoj toj igri i na njihovom teritoriju pobijedila te u trenutku pobjede, bez imalo straha, naglas izgovorila da je nisu uspjeli promijeniti. Duh je ono što se slomiti ne da i ma koliko to neki pokušavali, Vadžda uspijeva u onome što želi. Jer život nekada jednostavno sam posloži dijelove razbijenog stakla u lijepi vitraj.

Vadžda je kao što je rečeno, djevojčica odgajana u konzervativnoj islamskoj zemlji, čiji otac često izbiva iz kuće, dok ga majka dočekuje s obilatim finim obrocima, lijepo uređene kose, pjevajući stihove svetih pjesama. I Vadžda ih pjeva s radošću, kao što to čini svako zaigrano dijete. Objema im pjevanje pričinja veliko zadovoljstvo, osim u

trenucima kada je majka mora opominjati da to prestane činiti ukoliko su muškarci u njihovoj blizini. Jer, "ženski glas je ženska seksualnost". Muškarci ih nikako ne smiju čuti.

Vadžda voli svoju majku, ali ne razumije njezinu krotkost.

Vadžda voli školu, ali ne razumije zašto ne smije nositi šarene tenisice.

Vadžda voli biti dobro dijete, ali ne razumije zašto mora nositi maramu koju neprestano nespretno namješta.

Vadžda želi voziti bicikl i ne razumije zašto je to djevojčicama zabranjeno.

Vadžda voli život i ne razumije zašto joj je zabranjeno živjeti ga. Vadžda razumije da oni koji joj to brane ništa ne razumiju. Vadžda bicikl kupuje sama. Zeleni bicikl, sa šarenim trakicama, veliki bicikl kojega ni ne zna voziti. Nije bitno. Vadžda razumije. Trebaš samo jako željeti...

Pogledajte film Vadžda. I vi ćete nakon toga sve mnogo bolje razumjeti.

VADŽDA Djevojčastvo na sav glas

piše: Marko Njegić

izvor: slobodnadalmacija.hr

Projekcije filmova zabranjene su u Saudijskog Arabiji još tamo od sedamdesetih. Javna kina takoreći ni ne postoje u toj zemlji. Svega je šačica filmova u više od tri dekade prikazana javno. Većina ih se vrti negdje potajice, u skloništima, na platnu od plati, pred auditorijem koji sjedi na plastičnim stolicama. Kultura se, naime, drži grešnom ("haram"), a kinematografija, kao, može nemoralom poticati na revoluciju i protivi se islamskim vrijednostima, pa je zbog toga stavljena izvan zakona. A tek žene... Žene su u Saudijskoj Arabiji još gore pozicionirane od filma. Ne smiju, eto, voziti automobile.

Nije im, potlačenima i izoliranima, dozvoljeno štošta bez prethodne suglasnosti muškar(a)ca - oca, supruga ili brata. Za početak, nije uputno da režiraju. Ne mareći za potencijalne reperkusije riskantnog pothvata, filmašica Haifaa Al-Mansour napravila je, dakle, duplo čudo u domeni (feminističke) subverzije i radikalstva. Al-Mansour je, kao prva žena u povijesti Saudijske Arabije, režirala film, i to pogled "iznutra" na pripadnice ljepšeg spola u arapskom društvu, rišući znak jednakosti između tradicije i limitacije. Napravila je to tako što je naslovnu heroinu "Vadžde" nagnala da izaziva običaje države.

Mala mudrica Vadžda (u doba snimanja 12-godišnja Waad Mohammed) neodoljiva je poput klinaca u iranskim filmovima (od "Djece raja" do "Pasa lualica") s kojima Al-Mansouričino ostvarenje dijeli pripovjednu dječju perspektivu svijeta odraslih. Usto, izuzetno je zanimljiva, kuražna i prkosna individua izražene osobnosti. U školu dolazi u "Converse" tenisicama namjesto dosadnih cipela, pa i – buntovnica jedna - nepokrivene glave nakon što joj na ulici uzmu crnu maramu. U jednoj sceni ravnateljica Hussa (Ahd), koja i sama vodi paralelni, "slobodniji" život izvan škole, ispretura Vadždin ruksačić i pronalazi same zabranjene predmete – presnimljene audiokasete s ljubavnim pjesmama, svjetloplave narukvice nogometnog kluba...

To, dakako, nije sve. Da se ponaša kao dečko, vatrena crnokosa djevojčica dokazuje dočim poželi kupiti bicikl koji joj se jednog dana "ukaže" na krovu nekog automobila, sav sjajan, zelen i bez pomoćnih kola, jer ona "zna voziti". Uz pomoć skupocjena, njezinom staležu nedostižna bicikla, Vadžda bi se mogla utrkivati s vršnjakom Abdullahom (Abdullrahman Al Gohani) i dokazati kako ga je kadra pobijediti, a "izgubiti od cure dvostruki je gubitak". Bicikl, pak, nije igračka za cure u Saudijskoj Arabiji, štoviše za njih je zabranjen i smatra se opasnim s obzirom da sjedalo može naškoditi njihovoj nevinosti (kad Vadžda ljosne s Abdullahove "bike", majka će do nje dotrčati i zabrinuto je upitati je li "prokrvarila"). No, Vadžda je uporna i odlučila skupljati pare, čak se prijavi na natjecanje u školi doznajući da je nagrada novčana i tako skrene pažnju na sebe. U Riyadhu i njegovoj bližjoj okolini, gdje curetak živi s majkom, žene trebaju biti tihe i nevidljive. Ženske glasove muškarci ne smiju, recimo, čuti izvan škole na malom odmoru. Ženski je govor njezina "golotinja".

Vadžda, međutim, želi biti slobodna da govori/radi što hoće, bude svoja, primijećena napolju i (do)živi svoje djevojčastvo na sav glas, što redateljica predočava u prizoru kad klinceza zakoluta očima na majčina popovanja da

ugasi radio i "zle pjesme" te odvrne "Tongue Tied", zarazni zapadnjački "feel good" hit mladog američkog "indie" rock benda Grouplove. Podrivanje prevladavajućeg zapadnjačkog diskursa ovdje je primarno u službi podizanja svijesti o položaju žena na Bliskom istoku.

Kontekst filma Al-Mansour je proširila izvan granica Saudijske Arabije kako "Vadžda" ne bila samo za lokalne oči i uši, već i one globalne na glavi "stranih" gledatelja kojima je bliska tema o rušenju (ili bar probijanju) zidova raznih barijera. Motivi građanske i kulturne rezistencije nametnutim antifeminističkim običajima u "Vadždi" se nenametljivo presijecaju s protivljenjem jedne djevojčice prema vlasitoj majci (Reem Abdullah), školskim autoritetima, okolini, njezinom nepopustljivom borbom protiv svih vrsta ograničenja - za osobnu neovisnost. Borba takvog kalibra univerzalna je od Saudijske Arabije do Amerike.

Želja za promjenama

izvor: *glas-koncila.hr*

»Vadžda« (Wadja) - drama; redateljica i scenaristica: Haifaa Al Mansour; glume: Waad Mohammed, Reem Abdullah, Abdullrahman Al Gohami, Sultan Al Assaf.

Film »Vadžda« premijerno je kod nas prikazan na prošlome Zagrebačkome filmskom festivalu, a sada se može vidjeti u novootvorenoj dvorani »Müller« kina »Europa«, gdje će se prikazivati art i nezavisni filmovi, te u drugim gradovima. Posebnost filma je to što je to prvi film žene redateljice iz Saudijske Arabije, zemlje gdje filmske industrije nema i gdje su kinoprojekcije zabranjene još od 1970-ih godina. Snimljen je u saudijsko-njemačkoj koprodukciji, i prvi posve snimljen u Saudijskoj Arabiji, njezinu glavnome gradu Rijadu i okolici, gdje se radnja i zbiva. Redateljica Haifaa Al Mansour ujedno je i scenaristica, a školovala se u Australiji.

Ta odlična drama s blagim humorom i toplinom, jednostavnošću, skladom i ljepotom filmskoga prosedea, iskrenim i autentičnim pristupom karakterizaciji likova, vrlo uspješno i realno oslikava stanje u društvu te arapske zemlje, posebice položaj žena i želju za promjenama zbog mnogih ograničenja i neslobode, čak i u svakodnevnom kretanju. Time omogućava ljudima iz cijeloga svijeta uvid u situaciju u kojoj se ondje živi, religijske, islamske i obiteljske običaje, te školska pravila. Film je dobio niz međunarodnih nagrada, među kojima i tri na filmskom festivalu u Veneciji, od kojih je jedna za poticanje međureligijskoga dijaloga.

Riječ je o simpatičnoj desetogodišnjoj djevojčici Vadždi (Mohammed) koja odjećom prkosi zabranama i jako želi imati bicikl, koji je ondje zabranjen ženama, da bi se utrivala s najboljim prijateljem Abdullahom (Al Gohami). Ustrajna je u tome i sama nastoji zaraditi novac. Zanimljivo je i njezino natjecanje u učenju Kurana. Njezina se majka (Abdullah) pak suočava s običajem da muž (Al Assaf) može imati dvije žene ako nema sina...

Prijedlog obrade filma na satu Medijske kulture

Svaki nastavnik bi trebao prije obrade na satu pogledati film *Vadžda*. Prilikom gledanja filma trebao bi izdvojiti osnovne teme koje se prožimaju kroz cijeli film. To su teme: sloboda, sukob tradicionalnog i suvremenog društva, običaji, utjecaj okoline i vjere, pravo žena, životne vrijednosti.

U razredu s učenicima

Prije gledanja filma:

Prije početka gledanja samog filma s učenicima možemo putem razgovora napraviti mali uvod za ovaj film. Kako film dolazi iz nama ne tako bliskog područja Saudijske Arabije i dominantna tema je sloboda možemo s učenicima putem razgovora dotaknuti te dvije vrlo važne činjenice za ovaj film.

Navest ćemo nekoliko prijedloga s kojima možete uvesti učenike u problematiku ovog filma. Ovisno o dobi učenika, satnici i vremenu koje ste predvidjeli za analizu filma možete odabrati jedan od navedenih prijedloga.

- učenicima možemo prikazati odličan dokumentarni film o Saudijskoj Arabiji (produkcija BBC) kojim učenici mogu dobiti bolji dojam vezan uz običaje, zakone i način života ljudi u toj zemlji.

Film se nalazi u cijelosti na YouTube kanalu http://www.youtube.com/watch?v=au9Aqd_-2hc

- s učenicima možemo porazgovarati što znaju o Saudijskoj Arabiji i upotpuniti njihova znanja nekim dodatnim činjenicama i fotografijama. Važno je da učenici shvate kakvu kulturu i običaje ima ta zemlja te u čemu se razlikuje od naše zemlje i općenito ovog dijela Europe. Potom im možemo pročitati nekoliko izreka o slobodi i s njima porazgovarati o njihovom značenju.

"Čovjek je rođen slobodan , a posvuda je u okovima.", Jean Jacques Rousseau

"Čovjek je uvijek slobodan na nečiji tuđi račun." , Albert Camus

- učenicima možemo prikazati fotografiju plakata koja prezentira ovaj film i porazgovarati s njima koja su njihova očekivanja s obzirom na ono što vide na plakatu i posebice nazivom filma

Film Vadžda koji gledamo govori o djevojčici koja se za svoju svoju slobodu želi izboriti vozeći se na vlastitom biciklu ulicama svoga grada.

Nakon gledanja filma:

Kakve je dojmove na vas ostavio film? Koje je osjećaje pobudio u vama?

Kako ste se osjećali tokom gledanja filma? Koji osjećaj je prevladao?

Jeste li osjećali kako želite nešto promijeniti, izboriti pravdu? Što mislite zašto je ovaj film probudio određene emocije u vama?

Gdje se zbiva radnja filma? Kako je prikazana ta okolina?

Tko je glavni lik? Po čemu je Vadžda posebna i drugačija od ostalih djevojčica? Čime ona to pokazuje?

Opišite scenu kojom započinje film? Kakve osjećaje je pobudila ova scena u vama? Što mislite o kulturi i običajima škole koje pohađa Vadžda?

Osuđujete li postupke ravnateljice škole? Mislite li da u školi djevojčice imaju dovoljno slobode kako bi izrazile sebe? Kako utječe vjera na njihov odgoj i školovanje?

Mislite li da takva škola odražava društvo u kojem Vadžda odrasta? Obrazložite svoje mišljenje.

Kako vizualno izgledaju prostori škole? Podsjećaju li vas na nešto? Osjećaju li se djevojčice u školi slobodnima?

U kakvoj obitelji odrasta Vadžda? Kakav odnos imaju njezina majka i otac? Koji je najveći problem u njihovom odnosu?

Kakvu poruku Vadždin otac šalje svojim postupcima? Kako mu Vadžda pokazuje da se ne slaže s njegovim svjetonazorima?

Kako izgleda dom u kojem Vadžda živi sa svojom majkom? Ima li neke sličnosti sa vanjskim izgledom škole?

Opišite scenu u kojoj majka pokazuje Vadždi obiteljsko stablo. Što mislite o postupku majke i oca, a što Vadždinom u toj situaciji?

Kako se „razvija“ lik Vadždine majke? Smatrate li ju „jakom“ ženom? Kako se ona nosi s društvom u kojem je sloboda žena ograničena i unaprijed određena?

Na koji način Vadžda želi pokazati da je „slobodna“? Što pritom čini? Zašto joj je jedan bicikl toliko važan? Kakvu poruku ona šalje svojoj okolini?

Tko ju podražava u nastojanju da kupi bicikl?

Kakav je njezin odnos s prijateljem Abdulahom? Kako ju on potiče na slobodu?

U čemu se očituje sukob tradicionalnog i modernog društva? Kako je to u filmu prikazano?

Kako je u filmu prikazano Vadždino shvaćanje licemjernog društva u kojem odrasta?

Što mislite kakav simbol predstavlja Vadždin bicikl? Kakvu širu simboliku ima? Što je na početku filma bicikl predstavljao, a što na kraju film predstavlja?

Kako film završava? Jeste li očekivali takav kraj?

Koje biste glavne misli i poruke ovog filma izdvojili?

Dosada smo više razgovarali o temi filma, o sadržaju, likovima... Sada porazgovarajmo još malo o načinu kako se filmski prišlo toj temi?

Kako je prikazano mjesto u kojem Vadžda živi obzirom na filmske planove?

Što možete reći o boji u filmu? Koje boje dominiraju? Kakve su osjećaje takve boje pobudile?

Koja je uloga glazbe?

U prikazu glavnog lika koji planovi dominiraju?

U kojim situacijama ste primjetili dinamičnu, a u kojim statičnu kameru? Što se time postiglo?

Jeste li primijetili skrivenu kameru? U kojim situacijama je redateljica morala rabiti takav način snimanja? Što se postiglo metodom skrivene kamere?

Zadaci za učenike

1. Napišite pismo Vadždi u kojem bi ste opisali kako ste se osjećali tokom gledanja ovog filma, sveukupan doživljaj i vaše stavove i mišljenja o položaju žena kako u Saudijskoj Arabiji tako i u ostatku svijeta.
2. Istražite i napravite prezentaciju u kojoj ćete prikazati povijest ljudskih prava u Hrvatskoj, posebice se osvrćući na ženska prava, te kako se to razvijalo u ovom našem kulturno-europskom zemljopisnom prostoru.
3. Potražite i druge filmove koji progovaraju o istoj tematici i u obliku prezentacije analizirajte pogledani film i obrazložite zašto biste ga preporučili i ostalima da ga pogledaju.
4. Zajedno s učenicima možete posjetiti i Human Rights Film Festival (Festival ljudskih prava) koji će se ove godine održati od 8.12-14.12. 2013. u Zagrebu i od 12.12-16.12 u Rijeci.

